

Секція 9. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

І.С. Андрущенко, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Податковий контроль – система заходів, що вживаються контролюючими органами та координуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

Податковий контроль здійснюється шляхом:

- ведення обліку платників податків;
- інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності контролюючих органів;
- перевірок та звірок відповідно до вимог Податкового Кодексу України, а також перевірок щодо дотримання законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, у порядку, встановленому законами України, що регулюють відповідну сферу правовідносин;
- моніторингу контрольованих операцій та опитування посадових, уповноважених осіб та/або працівників платника податків відповідно до статті 39 Податкового Кодексу України.

Податковий контроль включає такі етапи: доперевірочний аналіз; планування контролю; контакт з об'єктом контролю; документальна перевірка; завершальний етап контролю; реалізація і контроль за виконанням матеріалів перевірки.

Основним способом податкового контролю є перевірка. Об'єктивна передумова реалізації даного методу податкового контролю пов'язана з повноваженнями органів, наділених правом на проведення контролюючих дій. У широкому сенсі подібними правами наділені всі органи, що контролюють надходження податків і зборів у бюджету. Однак спеціально для цієї мети створені органи Державної фіскальної служби України. Серед основних прав державної фіскальної служби виділені права податкових органів на здійснення перевірки грошових документів, бухгалтерських книг, звітів, кошторисів, декларацій та інших документів, пов'язаних з

обчисленням і сплатою податкових платежів. Перевірка являє собою діяльність податкових органів по аналізу й дослідженню первинної облікової й звітної документації, пов'язаної зі сплатою податкових платежів, з метою перевірки своєчасної й повної сплати податків і зборів, правильного ведення податкового обліку, обчислення сум податкових платежів, здійснення податкової звітності.

Здійснення перевірок припускає послідовну реалізацію дій, пов'язаних зі здійсненням податкового контролю органами державної фіскальної служби щодо діяльності конкретних осіб при реалізації ними обов'язків, пов'язаних зі сплатою податків і зборів. Проведення перевірок передбачає певну підготовку до безпосередньо контролюючих дій, здійснення самої перевірки й підведення її підсумків.

Наразі Державна фіскальна служба України змінює підходи до проведення податкових перевірок за рахунок застосування ризикоорієнтованої системи. Якщо раніше у податківців був чіткий план і конкретні цілі, оскільки саме вони повинні мобілізувати кошти кожного місяця, то зараз скасовано вимоги обов'язкових донарахувань. Критеріями ефективності тепер є обґрунтованість та документальне підтвердження результатів перевірок.

Ризикоорієнтована система відбору платників податків до перевірок дозволяє зосереджувати податкову увагу виключно на ризикових підприємствах. Тому до 25 грудня року, що передує року, в якому будуть проводитися документальні планові перевірки, оприлюднюється на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади план-графік проведення цих перевірок. До плану-графіка проведення документальних планових перевірок відбираються платники податків, які мають ризик щодо несплати податків та зборів, невиконання іншого законодавства, контроль за яким покладено на контролюючі органи. Платники податків з незначним ступенем ризику включаються до плану-графіка не частіше, ніж раз на три календарних роки, середнім – не частіше ніж раз на два календарних роки, високим – не частіше одного разу на календарний рік. Результатом застосування ризикоорієнтованої системи є збільшення податкової віддачі з основних податків, зменшення збитків, виведення багатьох підприємств із категорії збиткових та зменшення залишку від'ємного значення з ПДВ, який після бюджетного відшкодування включається до складу податкового кредиту наступного податкового періоду. Удосконалення процедури планування та відбору до перевірки виключно ризикових платників податків дало змогу зменшити кількість планових перевірок та покращити показники контрольно-перевірочної роботи.